

Ziemeļvidzemes
biosfēras rezervāts

VIDES
MINISTRIJA

PUBLISKAIS GADA PĀRSKATS

2 0 0 6

Saturs

Ievads.....	3
IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI.....	5
1. PAMATINFORMĀCIJA.....	7
1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads.....	7
1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde ir atbildīga	7
1.3. Izmaiņas iestādes darbībā pārskata gada laikā.....	10
2. IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI	11
2.1. Pārskata gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu.....	11
2.2. Budžeta programmu un apakšprogrammu rezultatīvie rādītāji.....	13
2.3. Informācija par pakalpojumiem:.....	13
2.3.1. Sniegto pakalpojumu veidi	13
2.3.2. Uzlabojumi pakalpojumu pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā	13
2.5. Veikto pārbaužu skaits, to veidi.....	14
2.6. Iestādes darbības rezultātā novērsto normatīvo aktu pārkāpumu skaits un to veidi	15
2.7. Veiktie klientu informēšanas un konsultēšanas pasākumi, kas saistīti ar normatīvo aktu normu satura izskaidrošanu.....	15
2.8. Faktori, kas ietekmējuši normatīvo aktu ievērošanu regulējamajā vidē	15
2.9. Par normatīvo aktu prasību pārkāpumiem piemērotās sankcijas, administratīvo pārkāpumu lietās uzliktie naudas sodi un pārsūdzētie lēmumi	16
2.10. Iestādes prognozes par regulējamās vides attīstības dinamiku	16
3. BUDŽETA INFORMĀCIJA	17
4. PERSONĀLS.....	18
5. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU	20
5.1. Pasākumi, kas veikti sabiedrības informēšanai un izglītošanai	20
5.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru.....	21
5.3. Konsultatīvās padomes darbības rezultāti.....	22
6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM.....	23
6.1. Nākamā gada prioritātes	23
6.2. Starptautiskie projekti	24
6.3. Plānotie pētījumi	27

Ievads

Aizvadītais 2006. gads Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas darbiniekiem un partneriem bijis saspringta darba pārpilns. Šajā laikā būtiski pieaug reģiona ekonomiskā aktivitāte, nekustamie īpašumi pakāpeniski iegūst to pastāvīgos lietotājus. Valsts un pašvaldību institūcijas, kļūstot arvien profesionālākas, piesaista aizvien lielākas investīcijas sabiedriskajam sektoram. Tas, protams, priecē, jo kā zināms biosfēras rezervāti tiek atpazīti kā izcilas vietas ne tikai dabas saglabāšanas, bet arī ilgtspējīgas attīstības pieejas īstenošanai un demonstrēšanai reģionālā līmenī.

Šajā aktīvajā laikā parādās pieaugoša ZBRa kā organizācijas loma, ap kuru koncentrējas centieni videi draudzīgi apsaimniekot Ziemeļvidzemes, Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.

Ziemeļvidzemes purvi, ezeri, jūrmala, Salaca un Burtnieks, Skaņaiskalns un Sarkanās klintis – tā ir tikai redzamākā un pazīstamākā daļa no rezervāta teritorijā esošajām dabas vērtībām. Te ir mājvieta putniem, dzīvniekiem, te atrodami augi, no kuriem daudzi ir reti, izzūdoši vai apdraudēti. Tādēļ tieši šeit 1997. gadā ir izveidots biosfēras rezervāts – īpaša vieta dabas saglabāšanas un reģiona ilgtspējīgas attīstības iespēju atklāšanai un īstenošanai. Šobrīd ZBR ir UNESCO programmas “Cilvēks un biosfēra” starptautiskā biosfēras rezervātu sadarbības tīkla partneris.

Pārskata gadā pieaudzis to darbību skaits, kuru saskaņošanā savu pienesumu devuši ZBRa darbinieki, pildot savas tiešās likumdošanā noteiktās funkcijas. Vienlaicīgi vairāki projekti sagatavoti un īstenoti sadarbībā ar daudzām valsts un pašvaldību institūcijām, uzņēmējiem, skolu jaunatni un mācītbspēkiem, apvienojot šo organizāciju finanšu resursus, to darbinieku un arī vienkārši dabas entuziastu intelektuālo potenciālu. Aizvadītajā gadā ZBRa vadījusi un piedalījusi vairāk par 10 reģiona mērogam nozīmīgos projektos. Tie sekmējuši iedzīvotāju izpratni par dabas aizsardzības nepieciešamību. Savukārt administrācijas darbinieki to rezultātā guvuši svarīgu informāciju par reģiona dzīves aktualitātēm.

2006. gadā sasniegtais nav iedomājams bez padomiem kas sniegti no mūsu organizācijas Konsultatīvās padomes locekļu puses. Īpaši būtiska palīdzība gan ZBRa gan biosfēras rezervāta teritorijai tika sniegta no ANO un Pasaules vides fonda projekta „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā” komandas puses. Reti kurš reģionā nav piedalījies kādā no daudzajām šī projekta aktivitātēm – mazo grantu programmā, sabiedriskā monitoringa aktivitātēs, ainavu ekoloģiskā plāna izstrādes grupās, daudzajos informatīvajos un izglītojošos semināros.

Pārskata posmā svarīga administrācijas darba sadaļa bija darbs pie teritorijas aizsargājamo teritoriju apmeklētāju infrastruktūras izveides. Turpmāk vides izzinātāji varēs doties pastaigās pa jaunizveidotajām dabas takām, vērot apkārtnes ainavu un dzīvo dabu no jaunajiem skatu torņiem.

Prieks par daudzajiem sadarbības partneriem gan ārpus rezervāta teritorijas tepat Latvijā, gan no ārvalstīm, kuri apmeklēja gan ZBRa un Valmieras augstskolas kopīgi rīkoto 1. zinātnisko konferenci, gan citus pasākumus. Tas liecina par starptautisko atpazīstamību, ko ar savu darbu biosfēras rezervāta ilgstoši pastāvīgais un augsti profesionālais darba kolektīvs ieguvis.

Ar šī pārskata palīdzību vēlamies iepazīstināt Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā dzīvojošos, zemju īpašniekus, apmeklētājus un visus interesentus ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas paveikto 2006. gadā.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas direktors

V.Seilis

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

DAP	Dabas aizsardzības pārvalde
EUCC	Eiropas Savienības krastu savienība
GEF	Global Environmental Facility / Pasaules Vides fonds
GIS	Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas
ĪADT	Īpaši aizsargājama dabas teritorija
JIŪP	Jūras un iekšējo ūdeņu pārvalde
LVAf	Latvijas Vides aizsardzības fonds
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
UNDP	United Nation Development Programme / Apvienoto Nāciju Attīstības programma
UNDP/GEF projekts	Apvienoto Nāciju Attīstības programmas un Pasaules Vides fonda projekts „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā”
UNESCO	Apvienot Nāciju izglītības, zinātnes un kultūras organizācija
UNESCO MAB	Apvienot Nāciju izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas programma „Cilvēks un biosfēra”
VIDM	Latvijas Republikas Vides ministrija
ZBR	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts
ZBRa	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija

1. PAMATINFORMĀCIJA

1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads

Saskaņā ar 1997. gada 11. decembra likumu “Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts ir starptautiskas nozīmes aizsargājama dabas teritorija, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā. Biosfēras rezervāts pārstāv starptautiski atzītas mērenajai mežu joslai raksturīgas sauszemes un Baltijas jūras piekrastes ekosistēmas. Organizācijas pārvaldi īsteno administrācija, kas ir Latvijas Republikas Vides ministrijas pakļautībā esoša valsts civiļiestāde. Savas kompetences ietvaros tā īsteno valsts vides aizsardzības politiku.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija ir juridiska persona, un tai ir zīmogs ar papildinātā Latvijas Republikas valsts mazā ģerboņa attēlu un pilnu administrācijas nosaukumu, kā arī budžeta konts Valsts kases norēķinu centrā. ZBRa uztur interneta mājas lapu, kuras adrese ir <http://www.biosfera.gov.lv>

1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde ir atbildīga

Latvijā kopumā ir 689 valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – nacionālie parki un dabas parki, dabas rezervāti, aizsargājamo ainavu apvidi, dabas liegumi un dabas pieminekļi. ZBR ir vienīgais biosfēras rezervāts Latvijā un aizņem vislielāko platību (474 350 ha jeb ~6% no valsts teritorijas) no visām īpaši aizsargājamām teritorijām. ZBR ir viena no nedaudzajām (sešām) aizsargājamām teritorijām, kuras pārvalda administrācija – valsts iestāde.

Likumā Par ZBR noteikti sekojoši galvenie uzdevumi:

- nodrošināt teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu;
- veicināt teritorijas ilgtspējīgu sociālo un ekonomisko attīstību;
- nodrošināt informācijas apriti vides pētījumu, monitoringa un vides izglītības jomā attiecībā uz vietējo, nacionālo un starptautisko vides aizsardzības un reģionālās attīstības jautājumu risināšanu biosfēras rezervāta teritorijā;
- veicināt sabiedrības izpratni vides aizsardzības un teritorijas ilgtspējīgas attīstības jautājumos;
- veicināt degradētu ekosistēmu atjaunošanu iespējami tuvu dabiskajam stāvoklim.

Biosfēras rezervātiem jātiecas sasniegt līdzsvaru dabas daudzveidības aizsardzībā, ekonomiskās attīstības veicināšanā un kultūras vērtību saglabāšanā. Tas nozīmē, ka rezervāta administrācijas darbībai jānotiek ne vien dabas aizsardzības, bet arī ekonomikas, sociālajā, kultūras u.c. jomās. Turklāt “līdzsvars” nozīmē to, ka nevienai no trim nosauktajām jomām nepienāktos daudz vairāk uzmanības un resursu nekā pārējām. Turklāt arī dabas aizsardzība nevar aprobežoties tikai ar rūpēm par augiem un dzīvniekiem (biotiskajiem faktoriem), vienlīdz jā rūpējas arī ģeoloģiskajiem, hidroloģiskajiem u.tml. apstākļiem (abiotiskajiem faktoriem).

UNESCO programmas “Cilvēks un biosfēra” (Man and Biosphere) pamatdokumentā (Statutory Framework) ir noteikti trīs biosfēras rezervātu pamatzdevumi:

1. AIZSARDZĪBA – saglabāt ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidību;
2. ATTĪSTĪBA – veicināt sociāli, kulturāli un ekoloģiski ilgtspējīgu ekonomisko un sociālo attīstību;
3. ORGANIZATORISKS ATBALSTS – vietējā, reģionālā, nacionālā un globālā mērogā atbalstīt demonstrācijas (parauga) projektus, vides izglītību, pētniecības darbu un monitoringu, kas saistīts ar dabas aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem.

Kā starptautiskas nozīmes aizsargājama teritorija ZBR ietilpst kopš divdesmitā gadsimta septiņdesmitajiem gadiem veidotā globālā biosfēras rezervātu tīklā. Tāpēc tā zonējumu un zonu funkcijas nosaka ne vien Latvijas tiesību akti, bet arī biosfēras rezervātu specifiskie uzdevumi. Cilvēka darbības neskartajās vai maz pārveidotajās dabas liegumu zonās, kur sastopami aizsargājamie un apdraudētie biotopi un sugas, aizliegta saimnieciskā darbība, kas traucē ekosistēmu dabisko attīstību. Dažas darbības – piemēram, ceļu rekonstrukcija, izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošana ir iespējama, ja tās atļauj teritorijas administrācija. Ainavu aizsardzības zonās jāsaglabā ainavu dabiskā struktūra un veidols, turklāt tās kalpo arī kā aizsargjoslas ap dabas lieguma zonām, nošķirot cilvēka intensīvi apsaimniekotās platības no neskartajām. Ainavu aizsardzības zonās ir atļauta arī saimnieciskā darbība - lielākoties tāda, kas būtiski neietekmē dabu un ainavu. Intensīvi apstrādātas platības, pilsētas un apdzīvotas vietas, atrodas neitrālajā zonā, kur saimnieciskā darbība pakļaujas vispārīgajai likumdošanai.

Dabas liegumu, ainavu aizsardzības un neitrālās zonas ir izveidotas arī nacionālajos parkos. Ar likumu noteiktie nosacījumi gan šajās, gan ZBR teritorijas attiecīgajās zonās ir tādi paši. Tomēr biosfēras rezervātā šīs zonas ir plašākas, turklāt ainavu aizsardzības un neitrālajā zonā cilvēks ir nevis traucēklis vai nevēlams svešķermenis, bet gan būtisks sistēmas elements. Biosfēras rezervātam teritorijas plašums un cilvēka klātbūtne nepieciešama vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, lai ekosistēma spētu uzturēt augsnes auglību, regulēt hidroloģisko režīmu, absorbēt ūdens un gaisa piesārņojumu to dabiskajās nevis cilvēku ierobežotajās izplatības robežās. Citiem vārdiem sakot – nodrošināt sugām un biotopiem labvēlīgus apstākļus. Otrkārt, lai pētītu un salīdzinātu cilvēka maz pārveidotās (dabas liegumu) un antropogēnai ietekmei pakļautās (ainavu aizsardzības un neitrālās) zonas, konstatētu un prognozētu pārmaiņu tendences. Treškārt, lai saglabātu tradicionālos saimniekošanas paņēmienus (kas ir videi draudzīgi), pētītu un izmēģinātu jaunus - ilgtspējīgus – saimnieciskās darbības veidus un izplatītu veiksmīgo pieredzi iespējami plašāk. Ceturtkārt, lai praksē, saskaroties ar dažādu interešu sadursmēm, kopīgi ar visām iesaistītajām pusēm meklētu risinājumus. Respektīvi – lai vienā teritorijā mācītos saskaņot dabas aizsardzības vajadzības ar cilvēku saimnieciskajām vēlmēm un uzturēt vidi ne vien aizliedzot, bet mēģinot atrast sadarbības mehānismus, kas varētu noderēt arī citviet.

ZBR no citām aizsargājamām teritorijām atšķiras arī ar to, ka neviens zemes īpašums neatrodas administrācijas pārvaldībā. Nacionālajos parkos un dabas rezervātos visstingrāk aizsargājamās platības ir valsts īpašumā un ierakstāmas Zemesgrāmatā uz Vides ministrijas vārda. Šo teritoriju administrācijas pārvalda šīs zemes. Turpretī biosfēras rezervāta uzdevumu sekmīga izpilde ir tieši atkarīga no iedzīvotāju – zemes īpašnieku un lietotāju - izpratnes un atbalsta, un administrācijas izglītojošais un skaidrojošais darbs kļūst vēl jo nozīmīgāks.

Kā jau minēts, nacionālajos un dabas parkos, kā arī dabas rezervātos izveidotais zonējums nodrošina nepieciešamo aizsardzības režīmu. ZBR ainavu aizsardzības un neitrālajā zonā kā salas ir izvietotas mazākas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas - divdesmit četri dabas liegumi un viens dabas parks. Tie gandrīz visi atzīti par Eiropas nozīmes jeb Natura 2000

aizsargājamām teritorijām. ZBRa uzrauga un kontrolē šīs daudzās teritorijas, rūpējas par to dažādajām aizsardzības vajadzībām un apsaimniekošanu. Tādējādi ievērojami pieaug administrācijas darba apjoms. Piemēram, nepietiek ar vienu dabas aizsardzības plānu visai ZBR teritorijai, šādi plāni nepieciešami katram atsevišķajam dabas liegumam un dabas parkam.

Plašā teritorija un daudzveidīgie uzdevumi nosaka to, ka ZBRa nākas strādāt un sadarboties ar ļoti daudziem – vairāk nekā četrdesmit vietējām un triju rajonu pašvaldībām, Rīgas un Vidzemes reģionu attīstības padomēm un aģentūrām, daudzām valsts iestādēm, nacionālā un vietējā mērogā strādājošām nevalstiskajām organizācijām, uzņēmējiem, iedzīvotājiem, tūkstošiem tūristu un atpūtnieku. Katrai no šīm grupām ir atšķirīgas intereses un priekšstatī par to, kā rezervāta teritorijai vajadzētu attīstīties. Turklāt atsevišķus ZBRa uzdevumus, jo īpaši ilgtspējīgas attīstības jomā, nav iespējams īstenot, ja darbā neiesaistās arī citas interešu grupas. Jāņem vērā arī kolēģi no biosfēras rezervātiem citās valstīs, starptautisku projektu partneri, UNESCO MAB programma. ZBRa ir atvērta sadarbībai ar jebkurām citām iestādēm un organizācijām, kas atbalsta tos pašus mērķus. Rezervāta teritorijā tā ieņem koordinējošo lomu attiecībā uz darbiem ilgtspējīgas attīstības jomā, veicinot attiecīgu sabiedrisko kustību attīstību. Rezervāta teritorija sakrīt arī ar daļu no Valmieras reģionālās vides pārvaldes pārraudzībā esošās teritorijas. Daži abu iestāžu uzdevumi ir līdzīgi un tiek atbilstoši koordinēti, lai nepieļautu funkciju dublēšanos.

ZBR dabisko un cilvēka maz ietekmēto teritoriju ir nedaudz vairāk nekā cilvēka izmantoto – meži klāj vairāk nekā 50 % rezervāta teritorijas, purvi, mitrāji un iekšzemes ūdeņi aizņem ap 10%. Mežu vairāk ir Igaunijas pierobežā, virziena uz dienvidiem to masīvi kļūst mazāki un sadrumstalotāki, palielinās lauksaimnieciski izmantojamo zemju platības. Reljefs ir samērā līdzens, klimats - mērens, to ietekmē Rīgas līča tuvums no vienas puses un Vidzemes centrālā augstiene no otras puses.

Vidzemes plānošanas reģionam, kurā ietilpst Valkas un Valmieras rajoni, ir izstrādāta teritorijas plānojuma otrā redakcija. Turpinās darbs pie Rīgas plānošanas reģiona teritorijas plānojuma, kurā ietilpst Limbažu rajons. Teritorijas plānojumus ir izstrādājušas arī Limbažu un Valkas rajona pašvaldības. Vietējā līmenī ir izstrādāti un apstiprināti 20 pašvaldību teritoriju plānojumi. Pārējām rezervātā ietilpstošajām pašvaldībām tie ir izstrādes stadijā.

Biosfēras rezervāta teritorijā ir ap 76 000 iedzīvotāju, lielākā daļa no tiem dzīvo pilsētās un ciemos. ZBR teritorijā atrodas deviņas pilsētas: Ainaži, Aloja, Limbaži, Mazsalaca, Rūjiena, Salacgrīva, Staicele, Seda un Valka, kurās dzīvo ap 40% rezervāta iedzīvotāju. Iedzīvotāju blīvums ir samērā neliels un svārstās no 12 līdz 17 iedzīvotājiem uz 1 km² (valstī vidēji - 36 iedz. uz 1 km²).

Bezdarba līmenis rezervāta teritorijā līdzinās bezdarba līmenim valstī (ap 7,9%). Lielākā daļa (ap 60%) nodarbināto strādā privātajā sektorā. Visvairāk darba vietu nodrošina trīs ražošanas nozares: pārtikas produktu un dzērienu ražošana (strādā 12% no kopējā strādājošo skaita), vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība (13%), koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana (11,5%). Ap 13% nodarbināto strādā izglītībā, 11,3% valsts pārvaldē un aizsardzībā, 7,8% veselības un sociālās aprūpes iestādēs, 5,3% sniedz sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumus. Lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā strādā ap 5% strādājošo. Pārējās nozares nodrošina ar darbu mazāk nekā 5% strādājošo. Lauksaimniecība, kokmateriālu ražošana un kokapstrāde ir galvenās nozares šī reģiona lauku pašvaldībās. Piena un gaļas ražošanas apjomi ir nelieli, vairāk nekā sešdesmit procenti zemnieku saimniecību ražo produkciju pašu patēriņam, nevis tirgum. Rezervāta teritorijā atrodas Salacgrīvas osta. Tūristus visvairāk piesaista Salacas upes ieleja, dabas parks

“Skaņaiskalns” un Burtnieku ezers. Makšķerēšana koncentrējas Salacas upes lejtecē un Burtnieku ezerā, rūpnieciskā zveja – Burtnieku ezerā, Salacas upē un jūras piekrastē.

1.3. Izmaiņas iestādes darbībā pārskata gada laikā

Kā iestādes darba prioritāte aizvadītajā gadā tika izvirzīta paredzēto un ar Vides ministriju saskaņoto galveno darbu kvalitatīvai veikšanai.

Sparīgi turpinājās Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmas un Pasaules Vides fonda finansēta projekta “Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā” (turpmāk UNDP/GEF projekts) realizācija. Tā uzdevumu īstenošanas gaitā tiek apkopota un papildināta administrācijai lēmumu pieņemšanai nepieciešamā informācija, veikts būtisku ZBRa darba instrumentu (monitorings, plānošana, izglītība u.c.) izvērtējums, stratēģiska plānošana un notiek paredzamo darbību īstenošana. Ievērojams skaits aizvadītajā gadā uzsāktu iniciatīvu tika veiktas pateicoties tieši atbalstam no projekta personāla puses un izmantojot šī projekta iespējas.

Tika pabeigti vairāki iesākti projekti, t.sk. Nīderlandes PIN-Matra fonda finansētais Latvijas-Igaunijas sadarbības projekts “Integrētā mitrāju un mežu apsaimniekošana pārrobežu teritorijā Ziemeļu Livonija”. Uzsākti INTERREG III programmas projekti „Piekrastes ilgtspējība kā izaicinājums” (Coastal Sustainability as a Challenge) un „Ziemeļlivonijas piekrastes reģiona iniciatīva pārrobežu sociāli-ekonomiskajai attīstībai” (Tuned management and monitoring of the transboundary protected areas in North-Livonia as a support for local development (WETLIVONIA)).

Pastiprināta vērība tika pievērsta Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju Natura 2000 tīkla darbības sekmēšanai Ziemeļvidzemē un dabas aizsardzības plānu izstrādei šajās teritorijās. 2006. gadā tika sagatavoti 3 dabas aizsardzības plāni.

Nozīmīga vieta ZBR darbībā tika ierādīta administratīvā procesa optimizēšanai iestādē, izveidojot 3 jaunas daļas: Finanšu un budžeta, Attīstības un pētījumu un Dabas aizsardzības daļu.

Palielinājušies iestādes darbinieku resursi – gada laikā nokomplektēta 1 jauna štata vieta.

Iestādes darba optimizēšanai ir veikta individuāla ierēdņu un darbinieku darbības novērtēšana un izdarītas izmaiņas darba aprakstos, precizētas ierēdņu un darbinieku amatu kvalifikācijas kategorijas.

Iestādes darbība tika saskaņota ar 2006. gada augustā MK apstiprināto ZBRa nolikumu.

2. IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI

2.1. Pārskata gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu

ZBRa nozīmīgākās prioritātes saskaņā ar 2006. gadā izstrādāto iestādes stratēģiju bija:

- apzināt, saglabāt, atjaunot un kontrolēt dabas un kultūrvēsturiskās vērtības;
- koordinēt un sekmēt efektīvu ilgtspējīgu attīstību;
- informēt sabiedrību, veikt tās izglītošanu;
- īstenot minēto procesu atbalsta funkcijas.

Šo prioritāšu realizēšanā kā svarīgākās minamas sekojošās darbības:

1. dabas inspekcijas darbību veikšana Rīgas jūras līča aizsargjoslā, ĪADT, dalība zivju resursu aizsardzības kontrolē, akcijās „Lašiem būt” un dzīvais ūdens sadarbībā ar JIŪP, SIA “Salackrasts”, Zemessardzi, pašvaldībām. Izmantojot LVAF finansējumu tika piesaistīti papildus 4 sabiedriskie vides inspektori (3 sabiedriskie vides inspektori ZBR administrācijas vadībā jau vairākus gadus sekmīgi strādā Limbažu rajonā), lai varētu uzsākt pastiprināt Burtnieku ezera un tam pieguļošo ūdenstilpju zivju resursu izmantošanas kontroli. Turpināta sadarbība ar Valmieras rajona padomi, Burtnieku novada domi, Burtnieku pagasta padomi, un jaunizveidoto Burtnieku ezera pārvaldi ezera ilgtspējīgas izmantošanas sistēmas radīšanā, līdzekļu piesaistīšanā teritorijas dabas resursu saglabāšanai un līdzsvarotai izmantošanai;
2. atzinumu, saskaņojumu sniegšana par pašvaldību plānojumiem, meža apsaimniekošanas plāniem, zemes transformāciju u.c.. Ievērojot būtisku saskaņojamo darbību apjoma pieaugumu - ZBR administrācijas izsniegto administratīvo aktu un atzinumu skaits pieaudzis par 214 salīdzinājumā ar 2005. gadu (kopskaitā 652 saskaņojumi 2006. gadā) - pastiprināta uzmanība tika veltīta savlaicīgai un kvalitatīvai šo dokumentu sagatavošanai;
3. ĪADT dabas aizsardzības plānu un Salacas upes baseina apsaimniekošanas plāna izstrāde, ZBR ainavu ekoloģiskā plāna sagatavošana. Sevišķi akcentējama ZBR ainavu ekoloģiskā plāna nozīme biosfēras rezervāta tālāko prioritāro teritoriju precizēšanā. Plāna izstrādē jau šobrīd iesaistīti labākie valsts ainavu speciālisti, ornitologi, ģeologi, botāniķi, zoologi, ekologi. Projekta izstrādes gaitā notiek regulāra par teritorijas dažādu tautsaimniecības sektoru atbildīgu institūciju pārstāvju, iedzīvotāju un masu informācijas līdzekļu informēšana un viedokļu ievērtēšana plāna dokumentā;
4. pabeigta ZBRa darbības stratēģijas izstrāde;
5. sabiedriskā monitoringa programmas darbības nodrošināšana. Programma guvusi plašu atbalstu biosfēras rezervāta teritorijas iedzīvotāju vidū. 2006. gadā 661 brīvprātīgais sniedzis zinātniski strukturētu informāciju par 16 novērojumu jomām;
6. jaunu infrastruktūras objektu izveidošana un sabiedrības informēšanas pasākumi Janīšu – Dainas purvā, dabas liegumos „Randu pļavas, „Vidusburtnieks” un „Burtnieku ezera pļavas” – šajā gadā sabiedrībai tapa pieejami 2 putnu vērošanas

torņi un 3 jaunas ar UNDP/GEF projekta un LVAF līdzekļiem izbūvētas takas, kā arī tika atbalstīta līdzīgu citu objektu izveide;

7. dalība bijušās Staiceles papīrfabrikas dambja atlieku nojaukšanas sagatavošanā;
8. mazo grantu un alternatīvās ekonomikas demonstrācijas projektu īstenošana. 2006. gadā mazo grantu programma tika īstenota 2 kārtās. 1. kārtā bija saņemti 12 pieteikumi. 7 tika atbalstīti un jau ir īstenoti. 2. kārtā interese bija dubultojusies – pieteicās 26 pretendenti. Atbalstu guva 21 pieteikums. To īstenošana sāksies 2007. gadā;
9. 2006. gadā noslēgti 2 līgumi par demonstrācijas projektu vietu ierīkošanu. Tās saistītas ar piekrastes mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un cilvēku radītās vides – dendroloģisko stādījumu – efektīvu apsaimniekošanu;
10. ZBR 1. zinātniskās konferences organizēšana;
11. nacionālo un starptautisko projektu īstenošana (LVAF: “Dabas aizsardzības plāna izstrāde Natura 2000 teritorijai dabas lieguma zonai “Augstroze””, „Zivju aizsardzības pasākumi Salacā un Burtnieku ezerā”, „Īpašuma tiesību aprobežojumu reģistrācija Zemesgrāmatā tiem īpašumiem, kas atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā”, ”Dabā ar izpratni”, „Balttour-2006”, „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta vides informācijas centra būvprojekta izstrāde, „Vides pārvaldības nevalstiskās atbalsta sistēmas izveide ZBR”. Starptautiskie: UNDP/GEF projekts „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība ZBR“, „Salacas upes baseina apsaimniekošanas plāna izstrāde ISPA”, „Integrētā mežu un mitrāju ilgtspējīga apsaimniekošana pārrobežu sadarbības teritorijā Ziemeļu Livonija“, LIFE-Nature „Piekrastes biotopu aizsardzības un apsaimniekošana“, LIFE-Nature „Latvijas palieņu pļavu atjaunošana ES prioritāro sugu un biotopu aizsardzībai”, INTERREG IIIB „Piekrastes ilgtspējība kā izaicinājums” (COASTSUST)”, INTERREG IIIB „Ziemeļlivonijas piekrastes reģiona iniciatīvas pārrobežas sociālekonomiskajai attīstībai – NICE);
12. iepirkumu realizācija un dokumentēšana atbilstoši normatīvajiem aktiem;
13. atbalsts VIDM ZBR administrācijas konsultatīvās padomes nolikuma grozījumu sagatavošanā;
14. konsultāciju sniegšana par vides aizsardzības un apsaimniekošanas jautājumiem. Šīs prioritātes īstenošanā ievērojams ieguldījums ir no ZBRa sadarbības partneru puses. Īpaši pateicoties VIDM institūciju un UNDP/GEF projekta īstenotajām darbībām.

2.2. Budžeta programmu un apakšprogrammu rezultatīvie rādītāji

1. tabula. ZBR administrācijas rezultatīvo rādītāji 2006. gadā

Programmas (apakšprogrammas) kods	Rezultatīvie rādītāji	Gada plāns	Izpilde 12 mēnešos
24.01.03	Dabas aizsardzības institūcijas		
	Vides inspektoru veiktās pārbaudes	90	111
	Dabas taku uzturēšana un jaunu veidošana	0,5 km	0,5 km
	Informatīvie semināri, lekcijas un izglītojošie pasākumi	20	48
	Izstrādāti dabas aizsardzības plāni Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijās	3	2
	Apsaimniekoti putnu vērošanas torņi	2	2
	Administratīvā spēja:		
	Iestāžu skaits	1	1
	Štata vienību skaits	15	10

2.3. Informācija par pakalpojumiem:

2.3.1. Sniegto pakalpojumu veidi

2. tabula. ZBR administrācijas sniegtie maksas pakalpojumi 2006. gadā

Nr. p.k.	Maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu veidi	Mērvienība	Izcenojums Ls
1.	Rakstiska konsultācija	1000 teksta zīmes	10,-
2.	Lekcija bez uzskates līdzekļiem	1 stunda	5 - 10,-
3.	Lekcija ar uzskates līdzekļiem, vides nodarbība, ekskursija	1 stunda	5 - 20,-
4.	Slēdzienu sagatavošana	1 gab.	5 - 30,-
5.1.	Kopēšana: formāts A4	1 lpp	0,05
5.2.	Kopēšana: formāts A3	1 lpp	0,10
6.	Konferenču zāles noma	1 stunda	10,-
7.	Kamīnzāles noma	1 stunda	5,-

2.3.2. Uzlabojumi pakalpojumu pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā

Pārskata periodā tiek uzturēts iepriekšējos pārskata periodos izveidotais aprīkojums apmeklētāju pieņemšanas kvalitātes nodrošināšanai, nodrošināta iespēja bez maksas izmantot uzkrātos informatīvos materiālus. Sadarbībā ar Salacgrīvas novada tūrisma informācijas centru ir nodrošināta centra apmeklētāju informēšana par teritorijas dabas objektiem un to izmantošanas iespējām.

Pārskata periodā konferenču telpas ir aktīvi izmantotas vietējiem un vairākiem starptautiskiem (TAIEX, UNDP u.c.) semināriem un konferencēm. Telpas regulāri izmantojusi Salacgrīvas pašvaldība, organizējot atklātās Salacgrīvas pilsētas domes sēdes.

Regulāri tika atjaunota informācija iestādes mājas lapā, sniegta informācija par paredzamajiem pasākumiem ministrijas informatīvajam kalendāram, rajonu un valsts informācijas līdzekļiem, sadarbībā ar UNDP/GEF projektu uzsākta regulāra paziņojumu presei sagatavošana un izsūtīšana.

ZBRa Salacgrīvas biroja telpās apmeklētājiem pieejams bezvadu internets. Interesenti – gan vietējie iedzīvotāji, gan teritorijas apmeklētāji konsultācijas par ZBR vai ar vides aizsardzību saistītos jautājumos par vērsties pie administrācijas darbiniekiem arī ZBR reģionālajos birojos Rūjienā un Strenčos.

2.4. Pārskats par iestādes vadības un darbības uzlabošanas sistēmām efektīvas darbības nodrošināšanai

Pārskata periodā notika kārtējā ierēdņu darbības un tās rezultātu novērtēšana, kā arī darbinieku darbības novērtēšanas. Izmantojot iepriekšējā gadā veiktās vērtēšanas rezultātus un UNDP/GEF projekta ietvaros notikušā iestādes institucionālā audita rezultātus, veikta iestādes struktūras maiņa. 2006. gadā izveidotas trīs daļas: attīstības un pētījumu, dabas aizsardzības un finanšu un budžeta. Pieņemti darbā jauni darbinieki.

Būtisks atspazds iestādes funkciju veikšanai tiek sniegts no UNDP/GEF projekta darbinieku, piemēram, GIS administratora, sabiedrisko attiecību speciālista u.c. darbinieku puses.

Administrācijā tiek ievērots pretkorupcijas pasākumu plāns. Pastāv ZBRa ētikas komisija.

2.5. Veikto pārbaūžu skaits, to veidi

3. tabula. 2006. gadā ZBRa inspektoru veiktās tematiskās pārbaudes dabas un dabas resursu aizsardzībā un izmantošanā.

Nr. p.k.	Pārbaudes	Skaits
1.	Sugu un biotopu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, mikroliegumu aizsardzības noteikumu ievērošanas pārbaudes	23
2.	Vides normatīvo aktu ievērošanas pārbaudes aizsargjoslās	84
3.	Zvejas un maksķerēšanas noteikumu ievērošanas pārbaudes iekšējos ūdeņos	52

4. tabula. 2006. gadā ZBRa administrācijas sagatavotie atzinumi un saskaņojumi.

Nr. p.k.	Atzinumi un saskaņojumi	Skaits
1.	Atzinumi koku ciršanai ārpus meža zemes	32
2.	Atzinumi zemes transformācijai	16
3.	Izsniegti nosacījumi teritoriālpļānojuma izstrādei	40
4.	Atzinumi par objektu pieņemšanu ekspluatācijā	4
5.	Mežu apsaimniekošanas projektu saskaņošana ĪADT	102

Nr. p.k.	Atzinumi un saskaņojumi	Skaitis
6.	Pieņemti lēmumi par valsts pirmpirkuma tiesību izmantošanu uz zemi	183
7.	Saskaņoti pašvaldību teritoriju plānojumi un detālplānojumi	5
8.	Saskaņojumi un atzinumi citām darbībām	270

2.6. Iestādes darbības rezultātā novērsto normatīvo aktu pārkāpumu skaits un to veidi

Regulāro pārbaužu rezultātu novērsti 3 pārkāpumi, kas saistīti ar Aizsargjoslu likuma neievērošanu (braukšana ar automašīnu pa kāpām ārpus koplietošanas ceļiem) un lauksaimniecības zemju transformāciju.

2.7. Veiktie klientu informēšanas un konsultēšanas pasākumi, kas saistīti ar normatīvo aktu normu satura izskaidrošanu

Sniegtas 68 dažāda rakstura konsultācijas zemju īpašniekiem, pašvaldībām un dažādām institūcijām par vides aizsardzības un teritorijas ilgtspējīgas attīstības jautājumiem. Pagājušā gadā tika praktizētas regulāras tikšanās ar vietējām pašvaldībām un līdzdalība rajonu padomju sanāksmēs. ZBRa pārstāvjiem piedaloties arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības un apsaimniekošanas plānu izstrādes sapulcēs un sabiedriskajās apspriešanās tiek sniegta informācija par pastāvošajiem ierobežojumiem un iespējām saimnieciskajā darbībā attiecīgajās teritorijās.

2.8. Faktori, kas ietekmējuši normatīvo aktu ievērošanu regulējamajā vidē

Regulārās pārbaudes un apsekojumi, informācija par konstatētajiem pārkāpumiem un piemērotajiem sodiem zemju īpašniekus un apsaimniekotājus attur.

Braukšanas samazināšanos neatļautās vietās sekmēja arī barjeru un šķēršļu stabiņu uzstādīšana kāpu zonā uz patvaļīgi iebrauktiem ceļiem Salacgrīvas un Ainažu pilsētās un to lauku teritorijās. Taču joprojām daļa auto braucēju ignorē šos ierobežojumus un mēģina apbraukt norobežotās vietas.

Kā labvēlīgs faktors normatīvo aktu ievērošanas sekmēšanā un vides degradācijas ierobežošanā vai samazināšanā minama arī infrastruktūras elementu ierīkošana gājējiem kāpu zonā. Šobrīd ierīkotas 12 gājēju laipas un kāpnes intensīvās atpūtas zonās Salacgrīvā Zvejnieku parkā un pludmalē un lauku teritorijā atpūtas vietā „Klintis”, Ainažos pilsētas teritorijā. Informācijas stendi, zīmes un norādes arī sekmē šo problēmu risināšanu.

2.9. Par normatīvo aktu prasību pārkāpumiem piemērotās sankcijas, administratīvo pārkāpumu lietās uzliktie naudas sodi un pārsūdzētie lēmumi

Administratīvo pārkāpumu lietās izrakstītas soda kvītis kopsummā par 60 Ls par braukšana ar automašīnu pa kāpām ārpus koplietošanas ceļiem un lauksaimniecības zemju transformāciju.

2.10. Iestādes prognozes par regulējamās vides attīstības dinamiku

Ievērojot līdzšinējās attīstības tendences, prognozējams būtisks dažāda rakstura saskaņojumu un atzinumu skaita pieaugums, kas saistāms ar dažādām saimnieciska rakstura aktivitātēm, t.sk. galvenokārt būvniecību, kā arī lauksaimniecībā un mežsaimniecībā izmantojamo zemju transformāciju un nekustamo īpašumu tirgu. Minētā dinamika prasīs papildus darba un finanšu resursus ZBRa tās funkciju veikšanai.

2007. gadā stāsies spēkā noteikumi par neapzinīgo autovadītāju sodīšanu bez viņu klātbūtnes. Šāda prakse, kas jau ilgāku laiku notiek daudzās Latvijas pilsētās, varētu sekmēt pārkāpumu skaita samazināšanos.

3. BUDŽETA INFORMĀCIJA

5. tabula. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (latos)

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2005. gadā (faktiskā izpilde)	2006. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	126261	230311	227251
1.1.	• dotācijas	124210	221984	221984
1.2.	• maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	2051	3002	1436
1.3.	• ārvalstu finanšu palīdzība	----	5325	3831
2.	Izdevumi (kopā)	126261	230311	227204
2.1.	• uzturēšanas izdevumi (kopā)	107806	169675	166568
2.1.1.	• subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	----	----	----
2.1.2.	• pārējie uzturēšanas izdevumi	107806	169675	166568
2.2.	• izdevumi kapitālieguldījumiem	18455	60636	60636

4. PERSONĀLS

2006. gadā ZBRa bija 10 amata vietas. Četri speciālisti ieņem ierēdņu amatus.

1. attēls. ZBRa struktūra

Astoņiem ZBRa darbiniekiem ir augstākā izglītība, trīs ir ieguvuši maģistra grādu, divi darbinieki studē, viens mācās doktorantūrā.

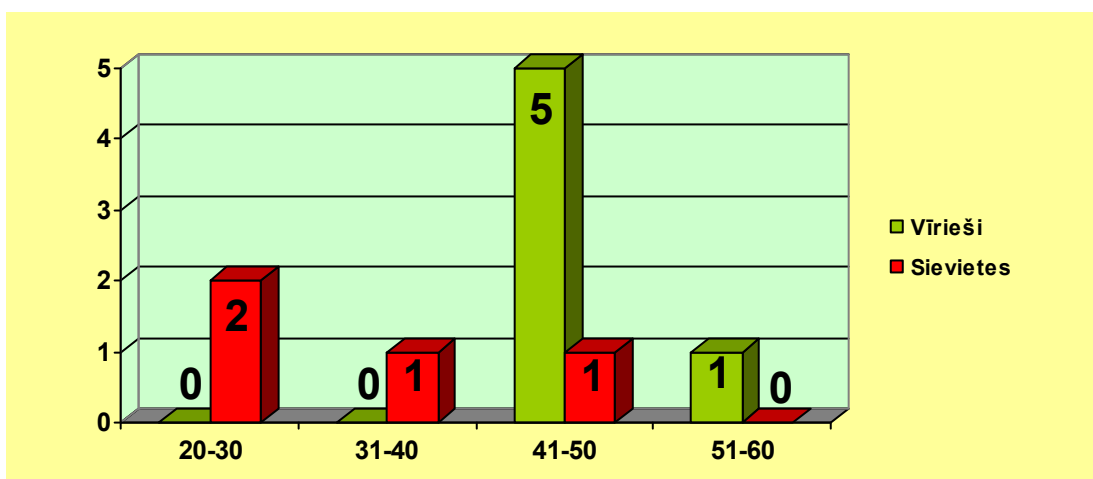
Lai pie esošajiem personāla resursiem nodrošinātu maksimāli pilnvērtīgu teritorijas pārvaldi, iestādes darbinieki pastāvīgi paaugstina kvalifikāciju gan Latvijā, gan, iespēju robežās, ārpus tās. Konkrētās mācību jomas un temati izriet no darbinieku ikgadējās novērtēšanās iegūtās informācijas. Apzinātās ilgtermiņa tālākizglītības vajadzības ņemtas vērā arī gatavojot ZBRa izglītības stratēģiju. Latvijā bieži tiek izmantotas gan Vides ministrijas un Valsts ierēdniecības skolas sniegtās iespējas, gan arī apmeklējot citu valsts un nevalstisko institūciju un organizāciju tālākizglītības kursus un programmas. 2006. gadā 10 iestādes darbinieki ir paaugstinājuši savu profesionālo kvalifikāciju. Atsevišķi kvalifikācijas paaugstināšanas un jaunu iemaņu apguves mācību kursi tiek finansēti no iestādes līdzekļiem.

Starptautisko projektu ietvaros 2006. gadā 8 ZBRa speciālisti bijuši ārzemju komandējumos un pieredzes apmaiņas braucienos. Apmeklēta Lietuva, Igaunija, Baltkrievija, Somija, Kanāda, Vācija un Norvēģija. Pēc katra šāda brauciena tā dalībnieks sagatavo

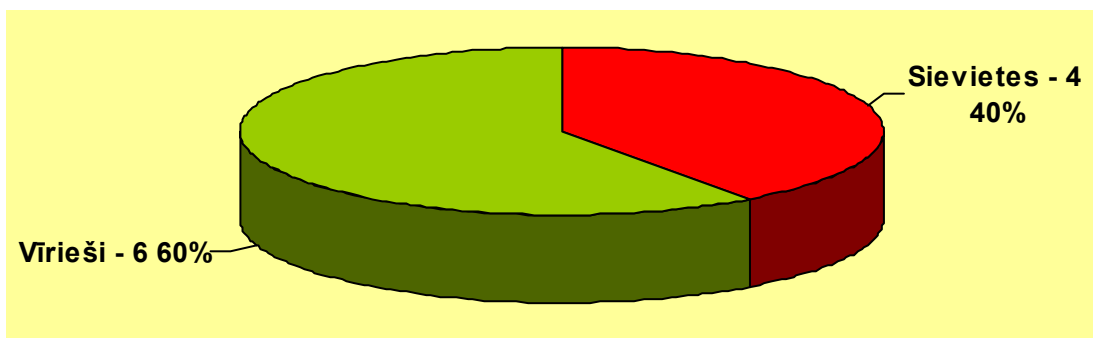

pārskatu atbilstoši standartizētai formai. Kopīgajās plānošanas sapulcēs pārējie darbinieki tiek iepazīstināti ar gūto pieredzi. Tas dod strādājošajiem iespēju salīdzināt un pārņemt progresīvākās darba metodes, palīdz skaidri motivēt savu rīcību.

2006. gadā pieredzes apgūšanas un tālākizglītības pasākumu aptverto tēmu lokā bija publiskā sektora grāmatvedības politika, palieņu pļavu apsaimniekošana un atjaunošana, aktuālās problēmas dabas aizsardzībā, jaunākais LR Publisko iepirkumu likumdošanā, kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem Eiropas Savienības aizsargājamās dabas teritorijās, kapacitātes paaugstināšana stratēģiskā vides novērtējuma un NATURA 2000 jomā Latvijā, darba vides risku novērtēšana darba vietās, sabiedrības iesaistīšana dabas daudzveidības saglabāšanā, efektīva rakstiskā un mutiskā komunikācija u.c.

2. attēls. ZBRa personāla skaita sadalījums pa vecuma grupām

3. attēls. ZBRa personāla skaita sadalījums pa dzimuma grupām

5. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

5.1. Pasākumi, kas veikti sabiedrības informēšanai un izglītošanai

Kā nozīmīgākās sabiedrības informēšanas un izglītošanas darba norises aizvadītajā gadā minamas ZBRa darbinieku vadītās vides izziņas nodarbības, ekskursijas un lasītās lekcijas. Vadītas 48 nodarbības, ekskursijas un lekcijas apmeklētājiem no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas, Kanādas, Moldovas.

ZBRa darbinieki snieguši konsultācijas 6 skolēnu un studentu zinātnisko darbu izstrādāšanā, konsultēti 14 skolēnu projektu darbi Rūjienas, Naukšēnu un Salacgrīvas vidusskolu skolēniem.

UNDP/GEF projekta „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, ietvaros pirmo reizi Latvijas mūziķi kopīgi ar zinātniekiem sarīkoja multimediju projektu „Dabas koncertzāle – Osmoderma eremita!“. Koncertā stāsts par lapkoku praulgrauzi (*Osmoderma eremita*) apvienojās ar mūziku, attēlu, dzeju un dabu. Koncerta „skatuve” bija Mazsalacas Valtenbergu muižas parks, vizuālos iespaidus paspilgtināja Vides filmu studijas speciāli šim pasākumam filmēts materiāls par vabolēm koku dobumos un fotogrāfu dabas fotoattēlu sižetiskie klipi. Koncerta apmeklētājiem bija iespēja ne tikai baudīt mūzikas un vizuālo tēlu iespaidus, bet arī ar entomologu jeb kukaiņu pētnieku palīdzību iepazīt nakts kukaiņus. Viens no šī pasākuma līdzautoriem Ingus Ulmanis koncerta mērķi raksturoja šādi: „Mūsu mērķis ir cilvēka un dabas tikšanās. Tas varbūt skan paradoksāli, jo arī cilvēks ir dabas sastāvdaļa, tomēr cilvēka evolūcija laika gaitā ir radījusi gluži pretējo. Jautājums ir, vai mēs varam iekļauties dabas ritmā? Domāju, ka mēs varam vismaz mēģināt”. Pasākumu apmeklēja aptuveni 700 skatītāju no Latvijas un ārvalstīm. 2007. gadā iecerēts līdzīgs pasākums par putniem.

Vadīti praktiskie semināri par Eiropas Savienības ūdeņu Struktūrdirektīvas ieviešanu, skaidrojot šī dokumenta nostādnes un vadot praktiskās nodarbības par ūdens kvalitātes noteikšanu.

Vadīti 2 jauno vides gidu mācību semināri.

Uzsākta ZBR vizuālās identitātes ieviešana, rīkojot informatīvus seminārus un sagatavojot informatīvos materiālus atbilstoši tās principiem. Tā ir daļa no plašākas pasākumu virknes rezervāta tēla un teritorijas atpazīstamības veidošanai.

2006. gadā UNDP/GEF projekta un ZBRa darbinieki turpināja iepriekšējā gadā uzsāktu sabiedriskā monitoringa programmu. Sākotnējās 6 novērojumu jomas tika papildinātas ar 10 jaunām un sagatavota sabiedriskā monitoringa rokasgrāmatas pirmā redakcija. 2007. gadā plānots izdot tās pilnveidoto versiju un izplatīt visās ZBR teritorijas bibliotēkās un skolās.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija un Vidzemes augstskola 2006. gada nogalē Valmierā, Vidzemes augstskolas telpās rīkoja Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta 1. Starptautisko zinātnisko konferenci “Dabas aizsardzības ekonomiskie, sociālie un kultūrvēsturiskie aspekti”.

Biosfēras rezervāta ideja ir dabas vides aizsardzība vienlaikus ar reģiona kultūras vērtību saglabāšanu un ekonomiskās attīstības veicināšanu. To būtību vislabāk izsaka devīze “Biosfēras rezervāts – īpaša vieta dabai un cilvēkam”. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts ir vienīgais šāds rezervāts Latvijā.

Konferences mērķis bija veicināt savstarpēju saprašanos, jaunu kontaktu dibināšanu un kopīgu starpnozaru zinātnisko pētījumu veikšanu Latvijā. Konferencē ar referātiem un stenda

ziņojumiem piedalījās zinātnieki, studenti un projektu vadītāji – biologi, ekonomisti, ģeogrāfi, sociologi un tūrisma speciālisti no Latvijas, Igaunijas, Baltkrievijas, Kanādas un Japānas.

Konferences tematika aptvēra dažādu zinātņu pielietojamos aspektus saistībā ar dabas aizsardzību un ilgtspējīgu attīstību – šodien biologiem jāsadarbojas ar ģeogrāfijas, ainavu zinātnes, informāciju tehnoloģiju, lauku ekonomikas, tūrisma, lauksaimniecības, mežsaimniecības un citiem speciālistiem.

Konferencē par Valmieras rajona pieredzi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā dalījās pieredzē Iveta Druva-Druvaskalne un Agita Šlara. Viņu izstrādātais pētījumā „Limbažu un Burtņieka ezeru apkārtnes lauku tūrisma apkārtējas vides aspektu izvērtējums” izvērtētas dabas daudzveidības priekšrocības ilgtspējīgai lauku tūrisma attīstībai specifiskās ezeru teritorijās. Jāņa Birzaka pētījumā par Salacas zivju krājumiem un zivsaimniecības iespējām izklāstīti nepieciešamie pasākumi zivju krājumu uzlabošanai un to iespējamie ieguvumi. Latvijas dabas fonda pārstāvji Viesturs Lārmanis konferences dalībniekus iepazīstināja ar projekta “Ziemeļu Gaujas ielejas apsaimniekošana un aizsardzība” galvenajiem secinājumiem. Daļa dalībnieku bija sagatavojusi stenda referātus.

Jānis Andrušaitis, Egils Ginters un Artis Siliņš izklāstīja un demonstrēja datormodeli pakalpojumu un apsaimniekošanas pasākumu plānošanai Līgatnes dabas parkā.

Visu autoru darbu tēzes plānots apkopot un sagatavot publikāciju.

5.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru

ZBRa darbība nav iedomājama bez sadarbības ar visām teritorijas sabiedrības grupām. To ievērojami efektīvāku dara komunikācija ar tādām teritorijā izveidotajām nevalstiskajām organizācijām, kā arī valsts mēroga un starptautisko sabiedriskā labuma organizācijām kā Pasaules vides fonds, UNESCO, Baltijas vides forums, Latvijas dabas fonds, Burtņieku ezera padome, EUCC to aktivitātēs, kas lokalizējas Ziemeļvidzemē. Pie Sadarbība izpaužas kopējā daba plānošanā dabas aizsardzības plānu izstrādes laikā, strādājot pie atsevišķu pašvaldību teritorijas plānojumiem, kā arī realizējot šos plānus – t.i. īstenojot ilgtspējīgu teritorijas attīstību. Dažādu ar ZBR administrācijas palīdzību realizētu projektu ietvaros organizēti 26 tikšanās - semināri ar vietējo sabiedrību ar mērķi veidot vietējās Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta sabiedriskās atbalsta grupas. 2006. gada jūnijā organizēts pieredzes apmaiņas brauciens 10 rezervāta teritorijas bioloģiskās lauksaimniecības zemniekiem un videi draudzīgā tūrisma uzņēmējiem uz Hīumā salu (Igaunija), lai iepazītos ar Rietumigaunijas arhipelāga biosfēras rezervāta iestrādēm videi draudzīgas un ilgtspējīgas saimniekošanas attīstīšanā.

Sadarbībā ar pasaules vides fondu tiek īstenots lielo zālēdāju demonstrācijas projekts Nauksēnos un mežu ilgtspējīgas apsaimniekošanas projekts Nauksēnos, savukārt sadarbībā ar Latvijas ekotūrisma savienību tika izstrādātas Vadlīnijas antropogēnās slodzes uz vidi un dabas objektiem samazināšanai un novēršanai Salacas ielejas dabas parkā un Salacas augštecē.

Lai nodrošinātu nevalstisko organizāciju nozīmīgāku iesaistīšanu ZBR pārvaldē, pamatojoties uz 2005. gadā notikušā ZBR 1.foruma dalībnieku ieteikumiem, 3 šajā forumā nominēto organizāciju pārstāvji piedalās UNDP/GEF projekta Vadības grupas darbā. Arī MK

akceptētajos grozījumos „ZBR konsultatīvās padomes nolikumā” ietverta norma, ar kuru 3 NVO varēs tikt iekļautas ZBR konsultatīvās padomes darbā.

5.3. Konsultatīvās padomes darbības rezultāti

Lai nodrošinātu teritorijas vides aizsardzības, sociālās un ekonomiskās attīstības jautājumu saskaņošanu, atbilstoši likumam “Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” un MK noteikumiem „ZBR konsultatīvās padomes nolikums” ir izveidota Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta konsultatīvā padome 13 cilvēku sastāvā, personālsastāvu apstiprina Vides ministrs.

Konsultatīvās padomes sanāksmju laikā tās locekļi tika informēti par pārskata laikā paveikto un iepazīstināti ar sekojošo darba perioda galvenajiem darbiem. Kā atsevišķs jautājums tika prezentēts progress dalībai reģiona attīstībai nozīmīgos projektos, īpaši UNDP/GEF projektā. Padomei locekļi izteica vairākus būtiskus priekšlikumus, kuri ir iestrādāti tālākās darbības plānos.

2006. gadā notikušas 3 sēdes.

Sadarbībā ar VIDM Dabas aizsardzības departamentu un UNDP/GEF projektu tika gatavots padomes sastāvu aktualizējošu, un padomes funkcijas un darba organizāciju kārtību precizējoši MK noteikumu „ZBR konsultatīvās padomes nolikums” grozījumu projektu, kurš tika akceptēts augustā.

6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM

6.1. Nākamā gada prioritātes

ZBRa 2007. gada uz stratēģiju balstītas prioritātes ir iestrādātas Gada galveno darbu plānā. Kā svarīgākās minamas:

1. dabas inspekcijas darbību veikšana Rīgas jūras līča aizsargjoslā, ĪADT, dalība zivju resursu aizsardzības kontrolē, sadarbībā ar JIŪP, SIA "Salackrasts", Zemessardzi, pašvaldībām. ZBRa mērķis šajā gadā ir aktīvāk iesaistīt dabas resursu aizsardzības kontrolē sabiedriskos vides inspektorus, kā panākt uzlabojumus inspekcijas materiāli tehniskajā nodrošinājumā.
2. savlaicīgu un kvalitatīvu atzinumu, saskaņojumu sniegšana par pašvaldību plānojumiem, meža apsaimniekošanas plāniem, zemes transformāciju, Valmieras RVP u.c.;
3. īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādāšana dabas liegumam „Dziļezers un Riebezers”, dabas lieguma zonai „Augstroze” un ZBR ainavu ekoloģiskā plāna sagatavošana;
4. jaunu infrastruktūras objektu izveidošana dabas parkā „Salacas ieleja”. Ar UNDP/GEF projekta atbalstu paredzēts izveidot vienu no garākajām dabas takām Latvijā;
5. sabiedrības informēšanas pasākumi. ZBR izveides 10 gadu jubilejas pasākumi;
6. dalība bijušās Staiceles papīrfabrikas dambja atlieku nojaukšanas sagatavošanā;
7. mazo grantu un alternatīvās ekonomikas demonstrācijas projektu īstenošana;
8. ZBR nevalstisko organizāciju 2. foruma organizēšana;
9. starptautisko (skat. 6.2. punktu) un nacionālo projektu ieviešana:
 - Latvijas Vides aizsardzības fonda (LVAF) finansētais projekts „Dabā ar izpratni”;
 - LVAF finansētais projekts „Interaktīvā izstāde "Dabas un tautu ritmi Salacas krastos"”;
 - LVAF finansētais projekts „Vadlīnijas antropogēnās slodzes uz vidi un dabas objektiem samazināšanai un novēršanai Salacas ielejas dabas parkā un Salacas augštecē”;
 - LVAF finansētais projekts „Īpašumtiesību aprobežojumu reģistrācija Zemesgrāmata tiem īpašumiem, kuri atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā”;
 - LVAF finansētais projekts „Ornitofaunas izpēte Natura 2000 teritorijai dabas lieguma zonai "Augstroze"”;
 - LVAF finansētais projekts „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas tehniskā nodrošinājuma stiprināšana”;
 - LVAF finansētais projekts „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta vides informācijas centra izbūve”;
 - LVAF finansētais projekts „Zivju resursu aizsardzības pasākumi Salacā”;

10. DAP nodaļas funkciju veikšanas uzsākšana. ZBRa savā stratēģijā un nākamā gada plānos izteikusi gatavību uzsākt VIDM Vides ministrijas darbības stratēģijā 2007. - 2009. gadam paredzēto DAP nodaļas funkciju veikšanu. Šīs darbības attiektos uz šobrīd ZBR neietverto teritoriju Valkas un Alūksnes rajonos, kas pazīstama kā Ziemeļgaujas aizsargājamo ainavu apvidus un tam pieguļošās teritorijas. Šajā teritorijā veicamie pienākumi varētu ietvert:

- organizēt dabas aizsardzības plānu izstrādāšanu un ieviešanu,
- organizēt reto un aizsargājamo sugu un biotopu apsaimniekošanas un to atjaunošanas pasākumus,
- organizēt optimālai biotopu un dabisko dzīvotņu platību uzturēšanai nepieciešamos pasākumus,
- koordinēt un uzraudzīt starptautisko projektu darbu,
- aizsargājamo teritoriju robežzīmju uzstādīšanu sadarbībā ar attiecīgo pašvaldību,
- zinātnisko pētījumu reģistrēšana aizsargājamās teritorijās.

11. Iepirkumu realizācija un dokumentēšana atbilstoši normatīvajiem aktiem.

6.2. Starptautiskie projekti

Saskaņā ar ZBR darbības prioritātēm, 2007. gadā tiks turpināti, pabeigti vai uzsākti vairāki projekti. Kā nozīmīgākie minami šādi:

6.2.1. UNDP/GEF projekts „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā

Finansētāji: Pasaules Vides fonds (GEF) un Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma (UNDP).

Uzraudzība: UNDP, Vides ministrija, ZBR administrācija.

Projekta sākums: 2004. gada 16. jūlijs.

Projekta ilgums: 5 gadi.

Mērķis: nodrošināt ZBR bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ieviešot virkni iniciatīvu, lai dabas aizsardzības principus un praksi integrētu rezervāta plānošanā un apsaimniekošanā.

Galvenie ieguvēji: vietējie iedzīvotāji, pašvaldības, ZBR administrācija, izglītības iestādes, aizsargājamās sugas un biotopi. Projekts palīdzēs mobilizēt finansu resursus ZBR apsaimniekošanas plāna izstrādei un ieviešanai.

Projektam ir izveidota Vadības komiteja, kuras sastāvā ietilpst pārstāvji no Vides, Zemkopības, Finanšu un Ekonomikas ministrijas, Limbažu, Valkas un Valmieras rajona padomes, Rietumvidzemes mežsaimniecības, Valsts Meža dienesta, BO SIA Salacas ieleja, Burtnieku ezera pārvaldes, Vidzemes Attīstības aģentūras, ZBR Konsultatīvās padomes.

Svarīgākie 2007. gadā projekta ietvaros realizējamie darbības virzieni saistīti ar:

- aktuālās informācijas efektīvas aprites nodrošināšanu, esošas informācijas apkopošanu un analīzi, kā arī iztrūkstošās informācijas iegūšanu;
- sabiedriskā monitoringa programmas paplašināšanu;
- teritorijas ainavu ekoloģiskā plāna izstrādes pabeigšanu;
- ieinteresēto partneru izglītošanu par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, kā līdzekli izmantojot demonstrācijas projektus un mazo grantu programmu;
- komunikācijas stratēģijas īstenošanu;
- biotopu restaurāciju Burtnieku ezerā, virknē palieņu pļavu un Salacas upē.

Papildu informācija interneta mājas lapā http://www.biosfera.gov.lv/GEF020_pase.htm

6.2.2. Eiropas Savienības LIFE Nature programmas projekts „Latvijas palieņu pļavu atjaunošana ES prioritāro sugu un biotopu saglabāšanai”

Projekta mērķis ir atjaunot bioloģiski vērtīgākās un pašlaik aizaugošās palieņu pļavu teritorijas un nodrošināt ilgstošu palieņu pļavu apsaimniekošanu nākotnē. Tas sekmēs apdraudēto sugu un biotopu saglabāšanos un sniegs ekonomisku labumu arī vietējiem zemes īpašniekiem.

Projektā ir iekļautas 16 vērtīgākās palieņu pļavu ekosistēmas no visiem Latvijas reģioniem, kuras nav iesaistītas citos biotopu apsaimniekošanas un atjaunošanas projektos. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā ir 6 no tām. Visas šīs teritorijas ir NATURA 2000 vietas un ietver nozīmīgas dabas vērtības: gan sugas (grieze, mazais ērglis, vidējais ērglis, ķikutis, lapu koku praulgrauzis u.c.), gan biotopus (upju palieņu pļavas, parkveida pļavas, sugām bagātās atmatu pļavas u.c.). Projekts ir saskaņots ar prioritātēm, kuras ir uzskaitītas Eiropas Rīcību plānā mazajam ērglim, griezei un starptautiskajā rīcību plānā ķikutim.

Projekta ierosinātājs ir Latvijas Dabas fonds. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija ir šī projekta partneris.

2007. gadā plānots veikt šādus pasākumus:

- veikt hidroloģiskā režīma mērījumus un izveidot teritorijas hidroloģisko karti ;
- papildināt ģeogrāfiskās informācijas sistēmas (GIS) datus projekta teritorijai;
- veikt vērtīgo mežaudžu apsekošanu ārpus esošajām aizsargājamām teritorijām;
- izstrādāt sākotnējo projekta teritorijas iekšējo funkcionālo zonējums.

Papildu informācija interneta mājas lapā http://www.ldf.lv/pub/?doc_id=28139

6.2.3. BSR Interreg IIIB programmas projekts „Coastal Sustainability as a Challenge” („Piekrastes ilgtspējība kā izaicinājums”)

Projekta realizācijas laiks: 2005. gada 1. janvāris -2007. gada 15. decembris

Projekta mērķis ir atbalstīt piekrastes teritoriju un it īpaši aizsargājamo teritoriju ilgtspējīgu izmantošanu un attīstību, tai skaitā atbalstot vides pārvaldības uzlabošanu vietējā, pašvaldību līmenī.

Projekta īstenošanas rezultātā plānots, ka piekrastes iedzīvotāji apzināsies un ieviesīs jaunus, videi draudzīgus saimniekošanas veidus, kas atbildīs vietējam dzīvesveidam un saglabās raksturīgo kultūrvidi. Aizsargājamo teritoriju administrācijas projekta īstenošanas gaitā stiprinās sadarbību un informācijas apmaiņu, tādējādi apvienojot Baltijas jūras piekrastes vides aizsardzības organizāciju zināšanas un resursus kopēju problēmu risināšanā un jaunu ceļu meklējumos.

Galvenās aktivitātes vērstas uz aizsargājamo teritoriju iedzīvotāju aktīvu iesaisti, informēšanu un izglītošanu. ZBR administrācija šī projekta ietvaros ir paredzējusi:

- vides pārvaldības nevalstiskās atbalsta sistēmas izveidi ZBR;
- vides gidu apmācību ZBR;
- mācību – pieredzes apmaiņas braucienus ar mērķi iegūt zināšanas videi draudzīgā saimniekošanā un pieredzi, kā noteiktas problēmas tiek risinātas citur Eiropā;
- Salacas upes baseina bioloģiskās daudzveidības centra/Nēģu centra izveidi.

Projektā iesaistīti 11 partneri no Somijas, Igaunija, Latvija, Lietuvas un Vācijas. No Latvijas projektā iesaistījusies Latvijas Universitāte un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija. Vadošais partneris ir Somijas Valsts meža dienests.

Papildu informācija interneta mājas lapā <http://www.coastsust.net/index.php?lehekuva=1>

6.2.4. BSR Interreg IIIB programme project "Tuned management and monitoring of the transboundary protected areas in North-Livonia as a support for local development" („Pārrobežu aizsargājamo teritoriju saskaņotas apsaimniekošanas un monitoringa veicināšana Ziemeļu Livonijas teritorijā kā atbalsts vietējai attīstībai”)

Projekta realizācijas laiks: 2006. gada 1. novembris - 2007. 15. decembris

Projekta mērķis ir veicināt pārrobežu teritoriju attīstību ar abu valstu vietējo pašvaldību līdzdalību un vides aizsardzības organizāciju sadarbību. Projekta sagaidāmais rezultāts ir labi pārdomātas un savstarpēji saskaņotas vides aizsardzības un monitoringa infrastruktūras izveide Latvijas-Igaunijas pārrobežu teritorijā.

Ļoti nozīmīgs pasākums šajā projektā ir meža dzīvnieku rehabilitācijas centra paplašināšana Igaunijā un tā izveides plānošana Latvijā.

Projekta ietvaros ir paredzēta arī Salacas upes rekultivācija. Salaca ir viena no četrām galvenajām lašu nārsta upēm Baltijas jūras sateces baseinā. Dažādu faktoru ietekmē upe ir degradējusies. Un tāpēc viens no svarīgākajiem pasākumiem projektā ir Salacas upes posmu atjaunošana 20 ha platībā ar mērķi uzlabot lašu, vimbu, nēģu nārstošanas apstākļus. Projekta

realizēšanas gaitā ir plānota koku sanesumu un sakritušo koku izvākšana no upes, kā arī krūmu izciršana un upes gultnes attīrīšana no ūdensaugiem, izmantojot katrai konkrētai vietai piemērotāko metodi (piemēram, ar traktortehnikas palīdzību, ar rokām, u.c.)

Nozīmīga ir tūrisma attīstība Salacas upes ielejā. Izveidojot ekotūrismam nepieciešamo infrastruktūru, teritorija kļūs saistošāka un apmeklētājiem piemērotāka. Tiks izgatavotas un izvietotas informācijas zīmes un stendi tūristu iecienītajās atpūtas vietās Salacas upes ielejas parkā. Projekta ietvaros tiks veikta gandrīz 2 km ceļa posma rekonstrukcijas projekta izstrāde, kā arī tiks izstrādāta digitāla 3D karte Salacas upes ielejai, kurā būs precīzi norādītas krāces un straujtes, kilometru atzīmes pie upes, bioloģiski vērtīgie zālāji, atsegumi, nārsta vietas.

Papildu informācija interneta mājas lapā <http://wetlivonia.north-livonia.org/>

6.3. Plānotie pētījumi

Plānotie pētījumi saistīti ar Valsts monitoringa programmu izpildi, teritorijas ainavu ekoloģiskā plāna izstrādi, teritorijā esošo īpaši aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādi. Pētījumi aptvers sekojošas jomas:

- ceļotāzivju monitorings Salacā;
- ligzdojošo un ziemojošo putnu uzskaites;
- Ziemeļvidzemes purvu limnisko sistēmu hidrobioloģiskais monitorings;
- Salacas upes hidrobioloģiskais monitorings;
- mazā ērgļa (*Aquila pomarina*) monitoringa viena parauglaukuma izveidošana un monitoringa programmas uzsākšana.

Kā būtiska inovācija Latvijas mērogā ir uzskatāma sabiedriskā (brīvprātīgo) monitoringa sistēmas izstrāde un turpmāka ieviešana Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā. Programma aptver 16 tēmas. 2006. gadā par dažādām monitoringa tēmām iesūtīti 600 vietējo sabiedriskā monitoringa veicēju protokoli.

Pētījumu rezultāti tiek izmantoti Limbažu rajona, kā arī ZBR teritorijā esošo pašvaldību teritoriju plānojumu izstrādē. Bez tam tiek turpināti vairāki nozīmīgi lokāla rakstura pētījumi.